

Dokument ten służy wyłącznie do celów informacyjnych i nie ma mocy prawnej. Unijne instytucje nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za jego treść. Autentyczne wersje odpowiednich aktów prawnych, włącznie z ich preambułami, zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej i są dostępne na stronie EUR-Lex. Bezpośredni dostęp do tekstów urzędowych można uzyskać za pośrednictwem linków zawartych w dokumencie

► **B** KONWENCJA O DOSTĘPIE DO INFORMACJI, UDZIALE SPOŁECZEŃSTWA W
PODEJMOWANIU DECYZJI ORAZ DOSTĘPIE DO WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI W
SPRAWACH DOTYCZĄCYCH ŚRODOWISKA

(Dz.U. L 124 z 17.5.2005, s. 4)

zmienione przez:

		Dziennik Urzędowy		
		nr	strona	data
► <u>M1</u>	Decyzja Rady 2006/957/WE z dnia 18 grudnia 2006 r.	L 386	46	29.12.2006

▼B**KONWENCJA O DOSTĘPIE DO INFORMACJI, UDZIALE
SPOŁECZEŃSTWA W PODEJMOWANIU DECYZJI ORAZ
DOSTĘPIE DO WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI
W SPRAWACH DOTYCZĄCYCH ŚRODOWISKA**

sporządzono w Aarhus, w Danii, w dniu 25 czerwca 1998 roku

Strony niniejszej Konwencji,

przypominając zasadę 1 Deklaracji sztokholmskiej w sprawie środowiska człowieka,

przypominając także zasadę 10 Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju,

przypominając również rezolucje Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 37/7 z dnia 28 października 1982 roku w sprawie Światowej Karty Przyrody oraz nr 45/94 z dnia 14 grudnia 1990 r. o potrzebie zapewnienia zdrowego środowiska dla pomyślności jednostek,

przypominając Europejską Kartę Środowiska i Zdrowia uchwaloną na pierwszej Europejskiej konferencji na temat środowiska i zdrowia Światowej Organizacji Zdrowia we Frankfurcie nad Menem dnia 8 grudnia 1989 roku,

potwierdzając potrzebę ochrony, zachowania i ulepszania stanu środowiska oraz zapewnienia zrównoważonego i przyjaznego środowisku rozwoju,

uznając, że odpowiednia ochrona środowiska jest niezbędna dla ludzkiej pomyślności i korzystania z podstawowych praw człowieka, włączając w to prawo do życia jako takiego,

uznając, że każda osoba ma prawo do życia w środowisku odpowiednim dla jej zdrowia i pomyślności oraz obowiązek, tak osobiście, jak i we współdziałaniu z innymi, ochrony i ulepszania środowiska dla dobra obecnego i przyszłych pokoleń,

uważając, że aby być zdolnym do dochodzenia tego prawa i spełniania tego obowiązku, obywatele muszą mieć dostęp do informacji, muszą być uprawnieni do uczestnictwa w podejmowaniu decyzji i muszą mieć dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska oraz uznając, iż obywatele mogą potrzebować w tym zakresie pomocy, aby realizować swoje uprawnienia,

uznając, że w sprawach dotyczących środowiska ułatwiony dostęp do informacji i udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji poprawia jakość i wykonanie decyzji, przyczynia się do wzrostu społecznej świadomości zagadnień ochrony środowiska, daje społeczeństwu możliwość zgłaszania swych poglądów, a władzy publicznej możliwość ich należytego uwzględnienia,

dążąc w ten sposób do wzmożenia odpowiedzialności i jawności w podejmowaniu decyzji i wzmocnienia społecznego poparcia dla decyzji dotyczących środowiska,

uznając celowość jawności we wszystkich gałęziach władzy i zachęcając organy ustawodawcze do stosowania zasad tej konwencji w swoim postępowaniu,

uznając też, że społeczeństwo powinno być świadome procedur udziału w podejmowaniu decyzji w sprawach dotyczących środowiska, mieć do nich swobodny dostęp i wiedzieć, jak z nich korzystać,

▼B

uznając także znaczenie odpowiednich ról, jakie indywidualni obywatele, organizacje pozarządowe i sektor prywatny mogą odgrywać w ochronie środowiska,

pragnąc promować edukację ekologiczną, aby pogłębiać rozumienie zagadnień środowiska i zrównoważonego rozwoju, oraz wzmacniać powszechną wiedzę społeczeństwa o rozstrzygnięciach mających wpływ na środowisko i zrównoważony rozwój oraz udział w ich podejmowaniu,

zauważając w tym kontekście znaczenie wykorzystania środków masowego przekazu oraz elektronicznych lub innych przyszłych form komunikacji,

uznając znaczenie pełnego zintegrowania aspektów środowiskowych w podejmowaniu decyzji urzędowych oraz związanej z tym potrzeby posiadania przez władze publiczne rzetelnych, pełnych i aktualnych informacji dotyczących ochrony środowiska,

potwierdzając, iż władze publiczne gromadzą informacje dotyczące środowiska w interesie publicznym,

mając na uwadze, że skuteczne mechanizmy prawne powinny być dostępne dla społeczeństwa, w tym dla organizacji społecznych, tak aby chronione były jego słuszne interesy, a prawo egzekwowane,

zauważając znaczenie dostarczania konsumentom rzetelnej informacji o produktach dla umożliwienia im dokonywania wyborów ze świadomością wynikających stąd konsekwencji dla środowiska,

dostzegając zaniepokojenie społeczeństwa zamierzonym uwalnianiem genetycznie zmodyfikowanych organizmów do środowiska oraz potrzebę wzmocnionej jawności i zwiększonego udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji w tej dziedzinie,

przekonane, że wykonywanie niniejszej Konwencji przyczyni się do umocnienia demokracji w regionie Europejskiej Komisji Gospodarczej Organizacji Narodów Zjednoczonych (EKG ONZ),

świadome roli, jaką w tym względzie odgrywa EKG ONZ, i przypominając, *inter alia*, Wytyczne EKG w dziedzinie dostępu do informacji dotyczących ochrony środowiska oraz udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji w sprawach związanych z ochroną środowiska zaaprobowane w Deklaracji ministerialnej przyjętej na Trzeciej Konferencji Ministerialnej „Środowisko dla Europy” w Sofii, Bułgaria, dnia 25 października 1995 roku,

mając w pamięci stosowne postanowienia Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym (Espoo 1991 rok) oraz Konwencji w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych i Konwencji o ochronie i użytkowaniu cieków granicznych i jezior międzynarodowych, obydwu podpisanych w Helsinkach dnia 17 marca 1992 roku oraz innych regionalnych konwencji,

przeświadczone, że przyjęcie niniejszej Konwencji przyczyni się do dalszego wzmocnienia procesu „Środowisko dla Europy” i wyników Czwartej konferencji ministerialnej w Aarhus w Danii w czerwcu 1998 roku,

▼B

UZGODNIŁY, CO NASTĘPUJE:

*Artykuł 1***Cel**

W celu przyczynienia się do ochrony prawa każdej osoby, z obecnego oraz przyszłych pokoleń, do życia w środowisku odpowiednim dla jej zdrowia i pomyślności, każda ze Stron gwarantuje, w sprawach dotyczących środowiska, uprawnienia do dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości zgodnie z postanowieniami niniejszej Konwencji.

*Artykuł 2***Definicje**

W rozumieniu niniejszej Konwencji,

- 1) „Strona” oznacza, jeżeli z tekstu nie wynika inaczej, Umawiającą się Stronę niniejszej Konwencji;
- 2) „władza publiczna” oznacza:
 - a) organy administracji publicznej na krajowym, regionalnym lub innym poziomie;
 - b) osoby fizyczne lub prawne pełniące zgodnie z prawem krajowym funkcje administracji publicznej, włączając w to wykonywanie specjalnych obowiązków, zadań lub usług mających związek ze środowiskiem;
 - c) wszelkie inne osoby fizyczne lub prawne posiadające publiczne kompetencje lub funkcje albo wykonujące publiczne usługi, mające związek ze środowiskiem, pod nadzorem organu lub osoby wymienionych powyżej w literach a) lub b);
 - d) instytucje jakiegokolwiek regionalnej organizacji integracji gospodarczej, o której mowa w artykule 17, która jest Stroną niniejszej Konwencji.

Definicja ta nie obejmuje organów lub instytucji w zakresie, w jakim działają jako władza sądownicza lub ustawodawcza.

- 3) „informacja dotycząca środowiska” oznacza każdą informację w pisemnej, wizualnej, słownej, elektronicznej lub jakiegokolwiek innej materialnej formie, dotyczącą:
 - a) stanu elementów środowiska, takich jak powietrze i atmosfera, woda, gleba, grunty, krajobraz i obiekty przyrodnicze, różnorodność biologiczna oraz jej składniki, w tym genetycznie zmodyfikowane organizmy, oraz wzajemnego oddziaływania pomiędzy tymi elementami;
 - b) czynników, takich jak substancje, energia, hałas i promieniowanie, a także działań i środków, włączając w to środki administracyjne, porozumienia dotyczące ochrony środowiska, wytyczne polityki, ustawodawstwo, plany i programy, które mają lub mogą mieć wpływ na elementy środowiska w zakresie określonym powyżej w literze a), oraz rachunków zysków i strat i innych ekonomicznych analiz lub opracowań wykorzystywanych przy podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska;
 - c) stanu zdrowia i bezpieczeństwa ludzi, warunków życia ludzkiego, miejsc o znaczeniu kulturowym oraz obiektów budowlanych, w zakresie, w jakim wpływa lub może wpływać na nie stan elementów środowiska lub, za pośrednictwem tych elementów, czynniki, działania lub środki wymienione w literze b);

▼B

- 4) „społeczeństwo” oznacza jedną lub więcej osób fizycznych lub prawnych oraz, zgodnie z krajowym ustawodawstwem lub praktyką, ich stowarzyszenia, organizacje lub grupy;
- 5) „zainteresowana społeczność” oznacza część społeczeństwa, która jest lub może być dotknięta skutkami lub ma interes w podejmowanej decyzji dotyczącej środowiska; dla potrzeb niniejszej definicji organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony środowiska i spełniające wymagania przewidziane w prawie krajowym uważa się za posiadające interes w tym zakresie.

*Artykuł 3***Postanowienia ogólne**

1. Każda ze Stron podejmuje niezbędne ustawodawcze, administracyjne i inne środki, włączając w to środki zapewniające zgodność pomiędzy postanowieniami realizującymi postanowienia niniejszej Konwencji odnoszące się do informacji, udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości, jak również właściwe środki egzekucyjne dla ustanowienia i utrzymania jasnych, przejrzystych i spójnych ram dla realizacji postanowień niniejszej Konwencji.
2. Każda ze Stron będzie dążyła do zapewnienia, że urzędnicy i władze będą pomagać i udzielać wskazówek społeczeństwu, aby w sprawach dotyczących środowiska urzeczywistniać dostęp do informacji, ułatwiać udział w podejmowaniu decyzji i urzeczywistniać dostęp do wymiaru sprawiedliwości.
3. Każda ze Stron wspiera edukację ekologiczną i wiedzę społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska, zwłaszcza o tym, jak w sprawach dotyczących środowiska uzyskiwać dostęp do informacji, uczestniczyć w podejmowaniu decyzji i uzyskiwać dostęp do wymiaru sprawiedliwości.
4. Każda ze Stron zapewnia odpowiednie uznanie i wsparcie dla stowarzyszeń, organizacji i grup działających na rzecz ochrony środowiska i sprawia, że jej krajowy porządek prawny jest zgodny z tym zobowiązaniem.
5. Postanowienia niniejszej Konwencji nie naruszają prawa Strony do utrzymania lub wprowadzenia środków przewidujących, w sprawach dotyczących środowiska, swobodniejszy dostęp do informacji, zwiększony udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz szerszy dostęp do wymiaru sprawiedliwości, niż jest to wymagane w niniejszej Konwencji.
6. Niniejsza konwencja nie narusza istniejących praw w zakresie dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska.
7. Każda ze Stron działa na rzecz zastosowania zasad niniejszej Konwencji w międzynarodowych procesach podejmowania decyzji dotyczących środowiska i w ramach prac organizacji międzynarodowych w sprawach związanych ze środowiskiem.
8. Każda ze Stron zapewnia, że osoby realizujące swoje uprawnienia w zgodzie z postanowieniami niniejszej Konwencji nie są w wyniku tego w żaden sposób karane, prześladowane lub szykanowane. Przepis ten nie narusza kompetencji sądów krajowych do orzekania o zwrocie uzasadnionych kosztów w postępowaniu sądowym.

▼B

9. W ramach odpowiednich postanowień niniejszej Konwencji społeczeństwu przysługuje dostęp do informacji, udział w podejmowaniu decyzji i dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, bez względu na obywatelstwo, przynależność państwową lub miejsce zamieszkania, a w przypadku osoby prawnej, bez względu na to, gdzie jest jej siedziba lub miejsce prowadzenia działalności.

*Artykuł 4***Dostęp do informacji dotyczących środowiska**

1. Każda ze Stron zapewnia, że zgodnie z poniższymi postanowieniami niniejszego artykułu władze publiczne, w odpowiedzi na żądanie udzielenia informacji dotyczących środowiska, udostępniają społeczeństwu, w ramach ustawodawstwa krajowego, taką informację, w tym również, na żądanie i w zgodzie z literą b), kopie konkretnej dokumentacji zawierającej lub obejmującej taką informację:

- a) bez konieczności wykazywania jakiegokolwiek interesu;
- b) w żądanej formie, chyba że:
 - i) uzasadnione jest udostępnienie jej przez władzę publiczną w innej formie, w którym to przypadku podać należy przyczyny udostępnienia jej w tej formie; lub
 - ii) informacja jest już powszechnie dostępna w innej formie.

2. Informacje dotyczące środowiska, o których mowa w ustępie 1, udostępnia się tak szybko, jak tylko to możliwe, lecz nie później niż jeden miesiąc po zgłoszeniu żądania, chyba że zakres i stopień skomplikowania informacji uzasadnia przedłużenie tego okresu do dwóch miesięcy od żądania. Wnioskodawca jest informowany o każdym przedłużeniu oraz przyczynach je uzasadniających.

3. Można odmówić udzielenia informacji dotyczącej środowiska, jeżeli:

- a) władza publiczna, do której żądanie jest skierowane, nie posiada żądanej informacji dotyczącej środowiska;
- b) żądanie jest oczywiście bezzasadne lub sformułowane w sposób zbyt ogólny; lub
- c) żądanie dotyczy materiału będącego w trakcie kompletowania albo dotyczy wewnętrznego komunikowania się władz publicznych, jeżeli takie wyłączenie jest przewidziane w prawie krajowym lub zwyczajowej praktyce, biorąc pod uwagę społeczny interes przemawiający za ujawnieniem informacji.

4. Można odmówić udzielenia informacji dotyczącej środowiska, jeżeli ujawnienie jej miałoby szkodliwy wpływ na:

- a) poufność postępowania prowadzonego przez władze publiczne, tam gdzie zachowanie takiej poufności jest przewidziane przez prawo krajowe;
- b) stosunki międzynarodowe, obronę narodową lub bezpieczeństwo publiczne;
- c) wymiar sprawiedliwości, prawo do bezstronnego procesu lub zdolność prowadzenia przez władzę publiczną dochodzenia w sprawach karnych lub dyscyplinarnych;

▼B

- d) tajemnicę handlową lub przemysłową, jeżeli tajemnica taka jest chroniona przez prawo dla obrony uzasadnionych interesów gospodarczych; mieszczące się w tych ramach informacje o wprowadzających zanieczyszczeniach mające znaczenie dla ochrony środowiska należy ujawniać;
- e) prawa własności intelektualnej;
- f) poufność danych lub akt osobowych dotyczących osoby fizycznej, tam gdzie zachowanie takiej poufności jest przewidziane przez prawo krajowe, a osoba ta nie zgadza się na ujawnienie społeczeństwu informacji;
- g) interesy strony trzeciej, która dostarczyła żądanej informacji, nie będąc lub potencjalnie nie będąc prawnie zobowiązaną do uczynienia tego i kiedy strona ta nie zgadza się na ujawnienie takich materiałów; lub
- h) środowisko, którego informacja dotyczy, tak jak miejsca lęgowe rzadkich gatunków.

Powyższe powody umożliwiające odmowę są interpretowane w sposób zawężający, biorąc pod uwagę społeczny interes przemawiający za ujawnieniem informacji i to, czy żądana informacja dotyczy wprowadzania zanieczyszczeń do środowiska.

5. Jeżeli władza publiczna nie posiada żądanej informacji dotyczącej środowiska, to ta władza publiczna, tak szybko jak jest to możliwe, informuje wnioskodawcę o innej władzy publicznej, do której, jak uważa, można się zwrócić po żadaną informację, lub przekazuje żądanie do tej władzy publicznej, informując odpowiednio wnioskodawcę.

6. Każda ze Stron zapewnia, że jeżeli informacje wyłączone z ujawniania zgodnie z ustępem 3 litera c) i z ustępem 4 można oddzielić bez naruszenia poufności informacji wyłączonych, to władze publiczne udostępniają pozostałą część żądanych informacji dotyczących środowiska.

7. Odmowa następuje na piśmie, jeżeli żądanie było złożone na piśmie lub jeżeli wnioskodawca tego zażąda. W odmowie wskazuje się jej przyczyny oraz zamieszcza informacje o możliwościach dostępu do procedury odwoławczej ustanowionej zgodnie z postanowieniami artykułu 9. Odmowę przekazuje się tak szybko, jak tylko jest to możliwe, lecz nie później niż w ciągu jednego miesiąca, chyba że stopień skomplikowania informacji uzasadnia przedłużenie tego okresu do dwóch miesięcy od żądania. Wnioskodawca jest informowany o każdym przedłużeniu oraz przyczynach uzasadniających przedłużenie.

8. Każda ze Stron może upoważnić swoje władze publiczne do pobierania opłat za dostarczenie informacji, ale opłaty te nie mogą jednak przekraczać uzasadnionych stawek.

Władza publiczna chcąc pobierać takie opłaty za dostarczenie informacji udostępnia wnioskodawcom tabelę opłat, które mogą być pobrane, określając okoliczności, w których mogą one być pobierane lub umorzone oraz kiedy dostarczenie informacji jest uwarunkowane wcześniejszym wniesieniem takiej opłaty.



Artykuł 5

Zbieranie i rozpowszechnianie informacji dotyczących środowiska

1. Każda ze Stron zapewnia:
 - a) że władze publiczne gromadzą i uaktualniają informacje dotyczące środowiska, odpowiednio do pełnionych funkcji;
 - b) stworzenie obowiązkowego systemu zapewniającego odpowiedni dopływ do władzy publicznej informacji o planowanych i prowadzonych działaniach mogących znacząco wpływać na środowisko;
 - c) w wypadku bezpośredniego zagrożenia ludzkiego zdrowia lub środowiska, które spowodowane zostało wskutek ludzkiej działalności lub powstało z przyczyn naturalnych, wszystkie informacje, które mogą być przydatne społeczeństwu do podjęcia środków służących zapobieganiu lub złagodzeniu szkody wiążącej się z zagrożeniem i które są w posiadaniu władzy publicznej, są przekazywane bezpośrednio i bez zwłoki członkom społeczeństwa, których to może dotyczyć.
2. Każda ze Stron zapewnia, że w ramach krajowego porządku prawnego sposób udostępniania przez władze publiczne społeczeństwu informacji dotyczących środowiska jest przejrzysty oraz że informacje dotyczące środowiska są rzeczywiście dostępne, *inter alia*, poprzez:
 - a) dostarczanie społeczeństwu dostatecznej informacji o rodzaju i zakresie informacji dotyczących środowiska będących w posiadaniu odpowiednich władz publicznych oraz o podstawowych terminach i warunkach, na jakich takie informacje są udostępniane i osiągalne, jak również o postępowaniu umożliwiającym ich otrzymanie;
 - b) podjęcie i prowadzenie praktycznych przedsięwzięć, takich jak:
 - i) publicznie dostępne wykazy, rejestry lub zbiory danych;
 - ii) zobowiązanie urzędników do wspierania społeczeństwa w urzeczywistnianiu dostępu do informacji zgodnie z niniejszą konwencją; oraz
 - iii) wyznaczenie punktów kontaktowych; oraz
 - c) udostępnianie bez opłat informacji dotyczących środowiska zawartych w wykazach, rejestrach lub zbiorach danych, o których mowa w literze b).
3. Każda ze Stron zapewnia, że informacje dotyczące środowiska stają się sukcesywnie dostępne dla społeczeństwa w elektronicznych bazach danych łatwo osiągalnych poprzez publiczne sieci telekomunikacyjne. Informacje osiągalne w tej formie obejmują:
 - a) sprawozdania o stanie środowiska, o których mowa w ust. 4;
 - b) teksty aktów prawnych dotyczących lub mających znaczenie dla środowiska;
 - c) gdy ma to zastosowanie — wytyczne polityki, plany i programy dotyczące lub mające znaczenie dla środowiska, a także porozumienia dotyczące ochrony środowiska; oraz
 - d) inne informacje w zakresie, w jakim dostępność takich informacji w tej formie mogłaby ułatwiać stosowanie przepisów prawa krajowego mających na celu wykonywanie niniejszej Konwencji, o ile takie informacje istnieją już w formie elektronicznej.

▼B

4. Każda ze Stron publikuje, w regularnych odstępach czasu nieprzekraczających trzech lub czterech lat, i rozpowszechnia krajowe sprawozdania o stanie środowiska, zawierające informacje o jakości środowiska i informacje o oddziaływaniach na środowisko.

5. Każda ze Stron w ramach jej własnego ustawodawstwa podejmuje środki w celu rozpowszechniania, *inter alia*:

- a) ustawodawstwa i dokumentów, takich jak przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej teksty strategii, wytycznych polityki, programów i planów działania mających znaczenie dla środowiska oraz sprawozdań o postępach w ich realizacji;
- b) międzynarodowych traktatów, konwencji i porozumień odnoszących się do zagadnień dotyczących środowiska; oraz
- c) innych ważnych międzynarodowych dokumentów odnoszących się do zagadnień dotyczących środowiska, jeśli ma to zastosowanie.

6. Każda ze Stron zachęca podmioty, których działalność ma znaczący wpływ na środowisko, do regularnego informowania społeczeństwa o wpływie ich działalności i produktów na środowisko, tam, gdzie ma to zastosowanie, również w ramach dobrowolnych systemów znakowania ekologicznego lub przeglądów ekologicznych albo w inny sposób.

7. Każda ze Stron:

- a) publikuje dane i analizy tych danych, które brano pod uwagę jako istotne i ważne przy wyznaczaniu ważniejszych propozycji dotyczących polityki w odniesieniu do środowiska;
- b) publikuje lub w inny sposób udostępnia istniejące materiały wyjaśniające ich kontakty ze społeczeństwem w sprawach wchodzących w zakres niniejszej Konwencji;
- c) przedstawia w odpowiedniej formie informacje o wykonywaniu przez organy administracji publicznej na wszystkich poziomach funkcji publicznych lub dostarczaniu usług publicznych mających znaczenie dla środowiska.

8. Każda ze Stron rozwija mechanizmy mające na celu zapewnienie społeczeństwu dostatecznej informacji o produktach w sposób, który pozwoli konsumentom na dokonywanie wyborów ze świadomością wynikających stąd konsekwencji dla środowiska.

9. Każda ze Stron podejmuje kroki, aby sukcesywnie tworzyć, z uwzględnieniem procesów międzynarodowych, tam, gdzie ma to zastosowanie, spójny, ogólnokrajowy system wykazów lub rejestrów zanieczyszczeń w postaci publicznie dostępnej skomputeryzowanej bazy danych zestawionych na podstawie ujednoliconych sprawozdań. Taki system może obejmować wprowadzanie, uwalnianie i przemieszczanie się określonego rodzaju substancji i produktów, wliczając w to wodę, energię i wykorzystane zasoby, z określonych rodzajów działalności do elementów środowiska i do miejsc ich oczyszczania lub składowania na danym terenie lub poza nim.

10. Żadne z postanowień niniejszego artykułu nie narusza prawa Strony do odmowy ujawniania niektórych informacji dotyczących ochrony środowiska zgodnie z artykułem 3 ustępy 3 i 4.

▼B

Artykuł 6

Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących konkretnych przedsięwzięć

1. Każda ze Stron:
 - a) stosuje postanowienia niniejszego artykułu w odniesieniu do decyzji o wydaniu pozwolenia na podjęcie planowanych przedsięwzięć wymienionych w załączniku I;
 - b) stosuje, zgodnie z jej prawem krajowym, postanowienia niniejszego artykułu również do decyzji co do planowanych przedsięwzięć nieobjętych zakresem załącznika I, które mogą mieć znaczące oddziaływanie na środowisko. W tym celu Strony określają, czy takie proponowane przedsięwzięcie podlega tym postanowieniom; oraz
 - c) może zdecydować, w indywidualnych przypadkach, jeśli prawo krajowe tak przewiduje, aby nie stosować postanowień niniejszego artykułu do planowanych przedsięwzięć służących celom obrony narodowej, jeśli uzna, iż zastosowanie ich mogłoby mieć szkodliwy wpływ na te cele.
2. Zainteresowana społeczność jest informowana, odpowiednio bądź poprzez publiczne ogłoszenie, bądź indywidualnie, na wczesnym etapie procedury podejmowania decyzji w sprawach dotyczących środowiska, i w sposób właściwy, terminowy i skuteczny, *inter alia*, o:
 - a) planowanym przedsięwzięciu i treści wniosku, na podstawie którego decyzja ma być podjęta;
 - b) rodzaju możliwych rozstrzygnięć lub projekcie decyzji;
 - c) władzy publicznej właściwej do wydania decyzji;
 - d) przewidywanej procedurze, w tym, w zakresie, w jakim taka informacja jest już dostępna:
 - i) wszczęciu postępowania;
 - ii) możliwości udziału społeczeństwa;
 - iii) czasie i miejscu przewidywanej rozprawy publicznej;
 - iv) władzy publicznej, u której można uzyskać stosowne informacje, oraz miejscu, gdzie te informacje są wyłożone do wglądu;
 - v) właściwej władzy publicznej lub jakimkolwiek innym organie publicznym, do których mogą być składane uwagi i zapytania, oraz terminach składania uwag i zapytań; oraz
 - vi) o tym, jakie informacje dotyczące ochrony środowiska odnoszące się do planowanego przedsięwzięcia są dostępne; oraz
 - e) fakcie, czy przedsięwzięcie podlega krajowemu lub transgranicznemu postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.
3. Procedury umożliwiające udział społeczeństwa zawierają rozsądne terminy dla różnych etapów, które zapewniają dostateczny okres czasu na poinformowanie społeczeństwa, zgodnie z postanowieniami ustępu 2, i na przygotowanie się i skuteczne uczestnictwo społeczeństwa w podejmowaniu decyzji w sprawach dotyczących środowiska.

▼B

4. Każda ze Stron umożliwia udział społeczeństwa na tyle wcześnie, aby wszystkie możliwości były jeszcze dostępne i aby udział społeczeństwa był skuteczny.

5. Każda ze Stron powinna, tam gdzie ma to zastosowanie, zachęcać przyszłych wnioskodawców, aby jeszcze przed złożeniem wniosku o pozwolenie na podjęcie planowanego przedsięwzięcia rozpoznali zasięg zainteresowanej społeczności, rozpoczęli dyskusje i udzielili informacji dotyczących celów planowanego przedsięwzięcia.

6. Każda ze Stron zobowiązuje właściwe władze publiczne do udostępnienia zainteresowanej społeczności wglądu, na wniosek, jeśli tak przewiduje prawo krajowe, bezpłatnie i natychmiast, gdy tylko staną się dostępne, do wszystkich informacji, istotnych dla procesu podejmowania decyzji, o którym mowa w niniejszym artykule, a które są dostępne w trakcie procedury dotyczącej udziału społeczeństwa; nie narusza to prawa Stron do nie ujawniania niektórych informacji zgodnie z artykułu 4 ustępami 3 i 4. Istotne informacje, udostępniane bez naruszenia postanowień artykułu 4, obejmują w szczególności:

- a) opis miejsca oraz fizycznej i technicznej charakterystyki planowanego przedsięwzięcia, wliczając w to oszacowanie spodziewanych odpadów i emisji;
- b) opis znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko;
- c) opis przewidzianych środków zmierzających do zapobieżenia lub do redukcji tych oddziaływań, w tym emisji;
- d) streszczenie powyższego w języku nietechnicznym;
- e) zarys ważniejszych wariantów alternatywnych rozważanych przez wnioskodawcę;
- f) zgodnie z krajowym ustawodawstwem, ważniejsze sprawozdania i opinie, będące w posiadaniu władzy publicznej w momencie, gdy zgodnie z ustępem 2 zainteresowana społeczność powinna być poinformowana.

7. Procedury dotyczące udziału społeczeństwa pozwalają społeczeństwu na składanie, w formie pisemnej lub, jeśli ma to miejsce, na rozprawie publicznej lub przesłuchaniu z udziałem wnioskodawcy, wszelkich uwag, informacji, analiz i opinii, które uważa ono za odnoszące się do planowanego przedsięwzięcia.

8. Każda ze Stron zapewnia, że w decyzjach będą należycie uwzględnione rezultaty uzyskane w wyniku udziału społeczeństwa.

9. Każda ze Stron zapewnia, że gdy tylko decyzja zostanie podjęta przez władzę publiczną, społeczeństwo zostanie niezwłocznie o niej poinformowane, zgodnie z odpowiednimi procedurami. Każda ze Stron udostępnia społeczeństwu sentencję decyzji wraz z przesłankami i ustaleniami, na których oparto decyzję.

10. Każda ze Stron zapewnia, że kiedy władza publiczna zmienia lub uaktualnia warunki prowadzenia przedsięwzięć, o których mowa w ustępie 1, postanowienia ustępów od 2 do 9 niniejszego artykułu są stosowane *mutatis mutandis* i gdzie będzie to miało zastosowanie.

▼ **M1**

11. Bez uszczerbku dla art. 3 ust. 5, postanowienia niniejszego artykułu nie dotyczą decyzji o wydaniu pozwolenia na zamierzone uwolnienie organizmów zmodyfikowanych genetycznie do środowiska oraz wprowadzenie ich do obrotu.

Artykuł 6a

Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji w sprawie zamierzonego uwalniania organizmów zmodyfikowanych genetycznie do środowiska oraz wprowadzania ich do obrotu

1. Zgodnie z zasadami określonymi w załączniku Ia, przed podjęciem decyzji o wydaniu pozwolenia na zamierzone uwolnienie organizmów zmodyfikowanych genetycznie do środowiska oraz wprowadzeniu ich do obrotu, każda ze Stron zapewnia szybkie i skuteczne przekazywanie informacji oraz udział społeczeństwa.

2. Wymogi wprowadzone przez Strony zgodnie z postanowieniami ust. 1 niniejszego artykułu powinny uzupełniać i wzajemnie wspierać przepisy krajowych ram prawnych dotyczących bezpieczeństwa biologicznego, zgodnie z celami protokołu kartageńskiego o bezpieczeństwie biologicznym.

▼ **B***Artykuł 7*

Udział społeczeństwa w odniesieniu do planów, programów i wytycznych polityki mających znaczenie dla środowiska

Każda ze Stron podejmuje odpowiednie praktyczne lub inne postanowienia umożliwiające społeczeństwu udział w przygotowywaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska, w ramach przejrzystych i bezstronnych mechanizmów, otrzymując uprzednio niezbędne informacje. W ramach tych mechanizmów stosowany będzie artykuł 6 ustępy 3, 4 i 8. Zakres podmiotowy udziału społeczeństwa określi właściwa władza publiczna, biorąc pod uwagę cele niniejszej Konwencji. Każda ze Stron dołoży starań, aby w odpowiednim zakresie przewidzieć możliwości udziału społeczeństwa w przygotowywaniu wytycznych polityki mających znaczenie dla środowiska.

Artykuł 8

Udział społeczeństwa w przygotowywaniu przepisów wykonawczych lub powszechnie obowiązujących aktów normatywnych

Każda ze Stron stara się promować rzeczywisty udział społeczeństwa, na odpowiednim etapie i gdy wszystkie możliwości są jeszcze dostępne, w przygotowywaniu przez władze publiczne przepisów wykonawczych i innych powszechnie obowiązujących aktów normatywnych, które mogą mieć znaczące oddziaływanie na środowisko. W tym celu podjęte być powinny następujące kroki:

- a) powinny zostać określone terminy umożliwiające rzeczywiste uczestnictwo;
- b) projekty aktów powinny być opublikowane lub w inny sposób dostępne publicznie; oraz
- c) społeczeństwo powinno mieć możliwość zgłaszania uwag, bezpośrednio lub poprzez reprezentatywne ciała opiniodawcze.

Rezultaty udziału społeczeństwa są brane pod uwagę tak dalece, jak to jest możliwe.



Artykuł 9

Dostęp do wymiaru sprawiedliwości

1. Każda ze Stron zapewnia, w ramach krajowego porządku prawnego, że każda osoba, która stwierdzi, że jej żądanie udostępnienia informacji zgodnie z postanowieniami artykułu 4 pozostało nierozpatrzone, niesłusznie odrzucone w całości lub w części, załatwione nieodpowiednio lub w inny sposób potraktowane niezgodnie z postanowieniami tego artykułu, ma dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem powołanym na mocy ustawy.

W sytuacji gdy Strona zapewnia takie odwołanie do sądu, umożliwia też takiej osobie dostęp do szybkiej procedury prawnej, bezpłatnej lub niedrogiej, umożliwiającej ponowne rozpatrzenie sprawy przez władzę publiczną lub rewizję przez niezależny i bezstronny organ inny niż sąd.

Ostateczne rozstrzygnięcia regulowane niniejszym ustępem 1 są wiążące dla władzy publicznej posiadającej informacje. Uzasadnienie podaje się pisemnie, przynajmniej wtedy, gdy odmawia się dostępu do informacji na mocy tego ustępu.

2. Każda ze Stron zapewnia, w ramach krajowego porządku prawnego, że członkowie zainteresowanej społeczności:

- a) mający wystarczający interes; lub, alternatywnie,
- b) powołujący się na naruszenie uprawnień, jeśli przepisy postępowania administracyjnego Strony wymagają tego jako przesłanki, mają dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem powołanym z mocy ustawy, dla kwestionowania legalności z przyczyn merytorycznych lub formalnych każdej decyzji, działania lub zaniechania w sprawach regulowanych postanowieniami artykułu 6 oraz, jeśli przewiduje tak prawo krajowe i z zastrzeżeniem ustępu 3 poniżej, innymi postanowieniami niniejszej Konwencji.

Określenie tego, co stanowi wystarczający interes oraz naruszenie uprawnień, następuje zgodnie z wymaganiami prawa krajowego i stosownie do celu, jakim jest przyznanie zainteresowanej społeczności szerokiego dostępu do wymiaru sprawiedliwości w zakresie określonym niniejszą konwencją. Dla osiągnięcia tego interesu organizacji pozarządowej spełniającej wymagania, o których mowa w artykule 2 ustęp 5, uważa się za wystarczający w rozumieniu litery a). Taką organizację uważa się również za posiadającą uprawnienia mogące być przedmiotem naruszeń w rozumieniu litery b).

Postanowienia niniejszego ustępu 2 nie wykluczają możliwości istnienia procedury odwoławczej przed organem administracyjnym i nie mają wpływu na obowiązek wyczerpania administracyjnych procedur odwoławczych przed skorzystaniem z sądowej procedury odwoławczej, jeżeli taki obowiązek jest przewidziany w prawie krajowym.

3. Dodatkowo i bez naruszania postanowień odnoszących się do procedur odwoławczych, o których mowa w ustępach 1 i 2, każda ze Stron zapewnia, że członkowie społeczeństwa spełniający wymagania, o ile takie istnieją, określone w prawie krajowym, mają dostęp do administracyjnej lub sądowej procedury umożliwiającej kwestionowanie działań lub zaniechań osób prywatnych lub władz publicznych naruszających przepisy jej prawa krajowego w dziedzinie środowiska.

4. Dodatkowo i bez naruszania postanowień ustępu 1, procedury, o których mowa powyżej w ustępach 1, 2 i 3, przewidują odpowiednie i prawnie skuteczne środki zaradcze, włączając w to, jeśli okaże się to potrzebne, wstrzymanie wykonania kwestionowanego działania, oraz są

▼B

bezsronne, oparte na zasadzie równości, terminowe i niedyskryminacyjne ze względu na koszty. Rozstrzygnięcia regulowane niniejszym artykułem przedstawia się lub dokumentuje w formie pisemnej. Rozstrzygnięcia sądów i, tam gdzie to możliwe, innych organów są publicznie dostępne.

5. Dla wsparcia realizacji postanowień niniejszego artykułu każda ze Stron zapewnia informowanie społeczeństwa o dostępie do administracyjnych lub sądowych środków odwoławczych oraz rozważa stworzenie odpowiedniego mechanizmu udzielania pomocy, aby zlikwidować lub zredukować finansowe i inne ograniczenia dostępu do wymiaru sprawiedliwości.

*Artykuł 10***Spotkania stron**

1. Pierwsze spotkanie Stron zwołuje się nie później niż w ciągu jednego roku od daty wejścia w życie niniejszej Konwencji. Następnie zwykłe spotkania Stron odbywają się co najmniej raz na dwa lata, chyba że Strony zdecydują inaczej, lub na pisemną prośbę każdej ze Stron, pod warunkiem że w ciągu sześciu miesięcy od zakomunikowania jej wszystkim Stronom przez Sekretarza Wykonawczego Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ taka prośba uzyska poparcie co najmniej jednej trzeciej Stron.

2. Na swych spotkaniach Strony dokonują w sposób ciągły przeglądu wykonywania niniejszej Konwencji, opierając się na okresowych sprawozdaniach przekazywanych przez Strony i, mając to na uwadze:

- a) dokonują przeglądu polityki oraz prawnych i metodologicznych rozwiązań w odniesieniu do dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości, mając na celu dalsze doskonalenie tych rozwiązań;
- b) wymieniają informacje dotyczące doświadczeń w zawieraniu oraz wykonywaniu umów dwu- i wielostronnych oraz innych porozumień mających odniesienie do celów niniejszej Konwencji, w których uczestniczy jedna lub więcej Stron;
- c) poszukują, gdy okaże się to potrzebne, pomocy odpowiednich organów EKG ONZ, jak również innych kompetentnych organów międzynarodowych i wyspecjalizowanych komitetów we wszystkich sprawach związanych z osiągnięciem celów niniejszej Konwencji;
- d) ustanawiają takie organy pomocnicze, jakie okażą się niezbędne;
- e) przygotowują, gdy to się okaże potrzebne, protokoły do niniejszej Konwencji;
- f) rozpatrują i przyjmują propozycje zmian do niniejszej Konwencji zgodnie z postanowieniami artykułu 14;
- g) rozpatrują i podejmują wszelkie dodatkowe działania, jakie mogą być konieczne dla osiągnięcia celów niniejszej Konwencji;
- h) na pierwszym spotkaniu rozpatrują i przyjmują w drodze porozumienia reguły proceduralne dotyczące swych spotkań oraz spotkań organów pomocniczych;
- i) na pierwszym spotkaniu dokonują przeglądu wykonania postanowień artykułu 5 ustęp 9 i rozważają, jakie kroki są niezbędne dla dalszego rozwoju systemu, o którym mowa w tym ustępie, biorąc pod uwagę

▼B

rozwój międzynarodowych procesów, w tym rozważają wypracowanie odpowiedniego instrumentu dotyczącego rejestrów lub wykazów powstawania i przemieszczania zanieczyszczeń, który mógłby być załączony do niniejszej Konwencji.

3. Spotkanie Stron może, jeśli okaże się to potrzebne, rozważyć ustanowienie, na zasadzie porozumienia, mechanizmów finansowania.

4. Organizacja Narodów Zjednoczonych, jej wyspecjalizowane agencje i Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej, jak również każde państwo lub regionalna organizacja integracji gospodarczej, uprawnione na mocy artykułu 17 do podpisania niniejszej Konwencji, lecz niebędące jej Stroną, jak również każda organizacja międzynarodowa kompetentna w dziedzinach, których dotyczy niniejsza Konwencja, są uprawnione do uczestniczenia jako obserwatorzy w spotkaniach Stron.

5. Każda pozarządowa organizacja kompetentna w dziedzinach, których dotyczy niniejsza Konwencja, która zawiadomiła Sekretarza Wykonawczego Europejskiej Komisji Gospodarczej o chęci uczestnictwa w tym spotkaniu, jest uprawniona do uczestniczenia jako obserwator, o ile przynajmniej jedna trzecia Stron obecnych na spotkaniu nie sprzeciwi się temu.

6. Dla celów określonych w ustępach 4 i 5 w regułach proceduralnych, o których mowa powyżej w ustępie 2 litera h), określa się praktyczne szczegóły procedury dopuszczania do uczestnictwa i inne związane z tym warunki.

*Artykuł 11***Prawo głosowania**

1. Z wyjątkiem przewidzianym w ustępie 2, każda ze Stron niniejszej Konwencji ma prawo do jednego głosu.

2. Regionalne organizacje integracji gospodarczej, w sprawach podlegających ich właściwości, będą miały prawo do głosowania ilością głosów równą liczbie ich Państw Członkowskich, które są Stronami niniejszej Konwencji. Organizacje te nie mogą korzystać z prawa do głosowania, jeżeli ich Państwa Członkowskie korzystają ze swego prawa do głosowania i odwrotnie.

*Artykuł 12***Sekretariat**

Sekretarz Wykonawczy Europejskiej Komisji Gospodarczej pełni następujące funkcje sekretariatu:

- a) zwołuje i przygotowuje spotkania Stron;
- b) przekazuje Stronom sprawozdania i inne informacje otrzymywane zgodnie z postanowieniami niniejszej Konwencji;
- c) wszelkie inne funkcje, które mogą określić Strony.

*Artykuł 13***Załączniki**

Załączniki do niniejszej Konwencji stanowią jej integralną część.

▼B*Artykuł 14***Poprawki do konwencji**

1. Każda ze Stron może zaproponować poprawki do niniejszej Konwencji.
2. Tekst proponowanej poprawki do niniejszej Konwencji przedkłada się na piśmie Sekretarzowi Wykonawczemu Europejskiej Komisji Gospodarczej, który przekazuje go wszystkim Stronom co najmniej na dziewięćdziesiąt dni przed spotkaniem Stron, na którym będzie proponowane ich przyjęcie.
3. Strony podejmują wszystkie wysiłki, aby przyjęcie proponowanych poprawek do niniejszej Konwencji odbywało się drogą porozumienia. Jeżeli jednak wszystkie środki dla osiągnięcia porozumienia zostają wyczerpane i nie osiągnięte zostanie zgodne stanowisko, to wyjątkowo poprawka może zostać przyjęta większością trzech czwartych głosów Stron obecnych i głosujących.
4. Poprawki do niniejszej Konwencji, przyjęte zgodnie z postanowieniami ustępu 3, są przekazywane przez Depozytariusza wszystkim Stronom do ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia. Poprawki do konwencji inne niż dotyczące Załącznika wchodzi w życie dla Stron, które je ratyfikowały, przyjęły lub zatwierdziły, dziewięćdziesiątego dnia po otrzymaniu przez Depozytariusza zawiadomienia o ich ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu przez co najmniej trzy czwarte Stron. W późniejszym terminie, dla pozostałych Stron, wchodzi one w życie w dziewięćdziesiąt dni po przedłożeniu przez nie dokumentów o ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu poprawek.
5. Każda ze Stron, która nie jest w stanie przyjąć poprawki do Załącznika do niniejszej Konwencji, zawiadamia o tym na piśmie Depozytariusza w ciągu dwunastu miesięcy od przekazania wiadomości o przyjęciu. Depozytariusz bez zwłoki powiadamia wszystkie Strony o każdym takim otrzymanym zawiadomieniu. Strona może w każdej chwili zastąpić takie zawiadomienie zgłoszeniem przyjęcia i po złożeniu u Depozytariusza dokumentu potwierdzającego przyjęcie poprawki do takiego Załącznika poprawki stają się obowiązujące dla tej Strony.
6. Po upływie dwunastu miesięcy od przekazania przez Depozytariusza, zgodnie z ustępem 4, poprawka do Załącznika staje się obowiązująca dla tych Stron, które nie przekazały zawiadomienia Depozytariuszowi zgodnie z postanowieniami ustępu 5, pod warunkiem że nie więcej niż jedna trzecia Stron przekazała takie zawiadomienie.
7. Do celów niniejszego artykułu termin „Strony obecne i głosujące” oznacza Strony obecne i oddające głos „za” lub „przeciw”.

*Artykuł 15***Przegląd wykonania**

Spotkanie Stron ustanawia, na zasadzie porozumienia, dobrowolny mechanizm o charakterze niespornym, niesądowym i doradczym, do przeglądu przestrzegania postanowień niniejszej Konwencji. Mechanizm ten musi umożliwiać rozpatrywanie powiadomień od społeczeństwa w sprawach związanych z niniejszą Konwencją.

▼ B*Artykuł 16***Rozstrzyganie sporów**

1. W razie powstania pomiędzy dwoma lub więcej Stronami sporu dotyczącego wykładni lub stosowania niniejszej Konwencji, starają się one rozwiązać spór w drodze negocjacji lub za pomocą jakiegokolwiek innego sposobu rozstrzygania sporów, uzgodnionego przez strony sporu.

2. Przy podpisywaniu, ratyfikacji, zatwierdzeniu, przyjęciu lub przystąpieniu do niniejszej Konwencji Strona może oświadczyć na piśmie Depozytariuszowi, że dla sporów nierozwiązanych zgodnie z postanowieniami ustępu 1 niniejszego artykułu przyjmuje ona jeden lub oba z następujących sposobów rozstrzygania sporów jako obowiązujące w stosunku do każdej Strony przyjmującej takie samo zobowiązanie:

a) przedłożenie sporu Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości;

b) arbitraż zgodnie z procedurą ustaloną w załączniku II.

3. Jeżeli strony sporu zgodziły się na obydwa sposoby rozstrzygania sporów, o których mowa w ustępie 2 niniejszego artykułu, spór może zostać poddany tylko Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości, chyba że strony uzgodnią inaczej.

*Artykuł 17***Podpisanie**

Niniejsza Konwencja jest otwarta do podpisu w Aarhus (Dania) dnia 25 czerwca 1998 r., a następnie do dnia 21 grudnia 1998 r. w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dla Państw Członkowskich Europejskiej Komisji Gospodarczej, jak również dla państw posiadających status doradczy w Europejskiej Komisji Gospodarczej stosownie do postanowień ustępów 8 i 11 rezolucji Rady Gospodarczo-Społecznej nr 36 (IV) z dnia 28 marca 1947 r., oraz regionalnych organizacji integracji gospodarczej utworzonych przez Państwa Członkowskie Europejskiej Komisji Gospodarczej, którym Państwa Członkowskie przekazały kompetencje w sprawach regulowanych niniejszą Konwencją, włączając w to kompetencję do zawierania umów w tych sprawach.

*Artykuł 18***Depozytariusz**

Funkcję Depozytariusza niniejszej Konwencji pełni Sekretarz Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych.

*Artykuł 19***Ratyfikacja, zatwierdzenie, przyjęcie lub przystąpienie**

1. Niniejsza Konwencja podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu przez Państwa Sygnatariuszy lub regionalne organizacje integracji gospodarczej.

▼B

2. Niniejsza konwencja jest otwarta dla przystąpienia od dnia 22 grudnia 1998 r. przez państwa i organizacje, o których mowa w artykule 17.

3. Każde inne państwo, niewymienione w ustępie 2, które jest członkiem Organizacji Narodów Zjednoczonych, może przystąpić do Konwencji po przyjęciu przez Spotkanie Stron.

4. Każda z organizacji, o których mowa w artykule 17, stająca się Stroną niniejszej Konwencji, a której żadne z Państw Członkowskich nie jest Stroną, przyjmuje na siebie wszystkie zobowiązania wynikające z niniejszej Konwencji. W przypadku organizacji, której jedno lub więcej Państw Członkowskich jest Stroną niniejszej Konwencji, organizacja i jej Państwa Członkowskie decydują o podziale odpowiedzialności za wypełnienie zobowiązań wynikających z niniejszej Konwencji. W takich przypadkach organizacja i jej Państwa Członkowskie nie mogą równocześnie korzystać z uprawnień wynikających z niniejszej Konwencji.

5. Regionalne organizacje integracji gospodarczej, o których mowa w artykule 17, w swoich dokumentach dotyczących ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia określają zakres swoich kompetencji odnośnie do spraw regulowanych niniejszą Konwencją. Organizacje te informują Depozytariusza o każdej istotnej zmianie w zakresie ich kompetencji.

*Artykuł 20***Wejście w życie**

1. Niniejsza Konwencja wchodzi w życie dziewięćdziesiątego dnia od dnia złożenia szesnastego dokumentu potwierdzającego ratyfikację, przyjęcie, zatwierdzenie lub przystąpienie.

2. Dla potrzeb ustępu 1 żadnego dokumentu złożonego przez regionalną organizację integracji gospodarczej nie zalicza się jako dodatkowego w stosunku do złożonych przez Państwa Członkowskie takiej organizacji.

3. Dla każdego państwa lub organizacji, o których mowa w artykule 16, które ratyfikują, przyjmują lub zatwierdzają niniejszą Konwencję albo też przystępują do niej po złożeniu szesnastego dokumentu potwierdzającego ratyfikację, przyjęcie, zatwierdzenie lub przystąpienie, Konwencja wchodzi w życie dziewięćdziesiątego dnia po dniu złożenia przez to państwo lub organizację dokumentu potwierdzającego ratyfikację, przyjęcie, zatwierdzenie lub przystąpienie.

*Artykuł 21***Wypowiedzenie**

W każdym czasie, po upływie trzech lat od chwili wejścia w życie niniejszej Konwencji w odniesieniu do danej Strony, Strona ta może wypowiedzieć Konwencję poprzez złożenie Depozytariuszowi pisemnego zawiadomienia. Każde takie wypowiedzenie staje się skuteczne dziewięćdziesiątego dnia od dnia otrzymania wypowiedzenia przez Depozytariusza.

*Artykuł 22***Teksty autentyczne**

Oryginał niniejszej Konwencji, którego teksty angielski, francuski i rosyjski są jednakowo autentyczne, zostaje złożony u Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych.

▼B

NA DOWÓD CZEGO niżej podpisani, należycie w tym celu upoważnieni, podpisali niniejszą Konwencję.

SPORZĄDZONO w Aarhus (Dania), dnia 25 czerwca 1998 roku



ZAŁĄCZNIK I

**LISTA DZIAŁALNOŚCI, O KTÓRYCH MOWA W ARTYKULE
6 USTĘP 1 LIT. a)**

1. Sektor energetyczny:

- rafinerie ropy naftowej i gazu ziemnego,
- instalacje do gazyfikacji i skraplania,
- elektrownie termiczne i inne instalacje spalające o mocy wejściowej 50 megawatów i więcej,
- piece koksownicze,
- elektrownie jądrowe i inne reaktory jądrowe, łącznie z demontażem i likwidacją takich elektrowni lub reaktorów ⁽¹⁾ (z wyjątkiem instalacji badawczych do produkcji i konwersji materiałów rozszczepialnych i paliworodnych, których maksymalna moc nie przekracza 1 kW ciągłego ładunku termicznego),
- instalacje do wtórnego przetwarzania napromieniowanego paliwa jądrowego,
- instalacje przeznaczone:
 - do produkcji lub wzbogacania paliwa jądrowego,
 - do przetwarzania napromieniowanego paliwa jądrowego lub odpadów wysokoaktywnych,
 - do ostatecznego usuwania napromieniowanego paliwa jądrowego,
 - wyłącznie do ostatecznego usuwania odpadów jądrowych,
 - wyłącznie do składowania (planowanego na ponad 10 lat) napromieniowanego paliwa jądrowego i odpadów radioaktywnych w miejscu innym niż miejsce produkcji.

2. Produkcja i obróbka metali:

- instalacje do prażenia lub spiekania rud metali (łącznie z rudą siarczkową),
- instalacje do produkcji surówki stalowej (wytop pierwotny lub wtórny), w tym odlewnictwo ciągłe, o wydajności ponad 2,5 tony na godzinę,
- instalacje do przetwarzania metali żelaznych:
 - i) walcownie na gorąco o wydajności ponad 20 ton stali surowej na godzinę;
 - ii) kuźnie z młotami, których moc przekracza 50 kilodźwuli na młot, w których użyta moc cieplna przekracza 20 MW;
 - iii) stosowanie ochronnych stopowych pokryć metalicznych o wsadzie ponad 2 tony surowej stali na godzinę,
- odlewnie metali żelaznych o dobowej wydajności produkcyjnej ponad 20 ton,

⁽¹⁾ Elektrownie jądrowe i inne reaktory jądrowe przestają być takimi instalacjami z chwilą, gdy całe paliwo jądrowe i inne elementy skażone radioaktywnie zostaną na stałe usunięte z miejsca instalacji.

▼B

— instalacje:

- i) do produkcji surowych metali nieżelaznych z rud, koncentratów lub surowców wtórnych w procesach metalurgicznych, chemicznych lub elektrolitycznych;
- ii) do produkcji hutniczej, w tym do wytwarzania stopów, metali nieżelaznych, łącznie z produktami z odzysku (rafinacja, odlewanie itp.), o dobowej wydolności przetopu ponad 4 tony w przypadku ołowiu i kadmu lub 20 ton w przypadku wszystkich innych metali,

— instalacje do powierzchniowej obróbki metali i tworzyw sztucznych z zastosowaniem procesów elektrolitycznych lub chemicznych tam, gdzie objętość kadzi produkcyjnych przekracza 30 m³.

3. Przemysł mineralny:

- instalacje do produkcji klinkieru cementowego w piecach obrotowych o dobowej wydajności produkcyjnej ponad 500 ton lub wapna w piecach obrotowych o dobowej zdolności produkcyjnej ponad 50 ton lub w innych piecach o dobowej zdolności produkcyjnej ponad 50 ton,
- instalacje do produkcji azbestu oraz wytwarzania produktów na bazie azbestu,
- instalacje do wytwarzania szkła, w tym włókien szklanych, o dobowej zdolności wytopu ponad 20 ton,
- instalacje do topienia substancji mineralnych, w tym do produkcji włókien mineralnych, o dobowej zdolności wytopu ponad 20 ton,
- instalacje do wytwarzania produktów ceramicznych metodą wypalania, a w szczególności dachówki, cegły, cegły ogniotrwałej, płytek, wyrobów kamionkowych lub porcelany, o dobowej zdolności produkcyjnej ponad 75 ton i/lub pojemności pieca ponad 4 m sześciennych oraz gęstości ustawienia produktu w piecu ponad 300 kg/m³ sześcienny.

4. Przemysł chemiczny: termin produkcja, w rozumieniu poszczególnych kategorii zawartych w niniejszym ustępie, oznacza produkcję na skalę przemysłową poprzez chemiczne przetwarzanie substancji lub grup substancji wymienionych w literach od a) do g):

a) instalacje chemiczne do produkcji podstawowych chemikaliów organicznych, takich jak:

- i) węglowodory proste (liniowe lub cykliczne, nasycone lub nienasycone, alifatyczne lub aromatyczne);
- ii) węglowodory zawierające tlen, takie jak alkohole, aldehydy, ketony, kwasy karboksylowe, estry, octany, etery, nadtlenki, żywice epoksydowe;
- iii) siarkowe pochodne węglowodorów;
- iv) azotowe pochodne węglowodorów, takie jak aminy, amidy, związki azotawe, nitrozwiązki lub azotany, nitryle, cyjaniany, izocyjaniany;
- v) fosforowe pochodne węglowodorów;
- vi) chlorowcowe pochodne węglowodorów;

▼B

- vii) związki organometaliczne;
 - viii) podstawowe materiały z tworzyw sztucznych (polimery, włókna syntetyczne i włókna celulozowe);
 - ix) gumy syntetyczne;
 - x) barwniki i pigmenty;
 - xi) środki powierzchniowo czynne;
- b) instalacje chemiczne do produkcji podstawowych chemikaliów nieorganicznych, takich jak:
- i) gazy, takie jak amoniak, chlor lub chlorowódor, fluor lub fluorowódor, tlenki węgla, wodór, dwutlenek siarki, tlenochlorek węgla;
 - ii) kwasy, takie jak kwas chromowy, kwas fluorowodorowy, kwas fosforowy, oleum, kwas siarkawy;
 - iii) zasady, takie jak wodorotlenek amonowy, wodorotlenek potasowy, wodorotlenek sodowy;
 - iv) sole, takie jak chlorek amonowy, chloran potasowy, węglan potasowy, węglan sodowy, nadboran, azotan srebrowy;
 - v) niemetale, tlenki metali lub inne organiczne związki nieorganiczne, takie jak węglík wapniowy, krzem, węglík krzemowy;
- c) instalacje chemiczne do produkcji nawozów sztucznych na bazie fosforu, azotu lub potasu (nawozy proste lub wieloskładnikowe);
- d) instalacje chemiczne do produkcji podstawowych środków ochrony roślin i biocydy;
- e) instalacje wykorzystujące procesy chemiczne lub biologiczne do produkcji podstawowych produktów farmaceutycznych;
- f) instalacje chemiczne do produkcji materiałów wybuchowych;
- g) instalacje chemiczne, w których wykorzystywane jest przetwarzanie chemiczne lub biologiczne do produkcji proteinowych dodatków do żywności, środków fermentacyjnych i innych substancji proteinowych.
5. Gospodarka odpadami:
- instalacje do spalania, odzysku, oczyszczania lub usuwania do ziemi odpadów niebezpiecznych,
 - instalacje do spalania odpadów komunalnych o wydajności ponad 3 tony na godzinę,
 - instalacje do usuwania odpadów innych niż niebezpieczne o wydajności ponad 50 ton na godzinę,
 - składowiska odpadów odbierające ponad 10 ton odpadów na dobę lub o całkowitej pojemności ponad 25 000 ton, z wyjątkiem składowisk odpadów obojętnych.
6. Oczyszczalnie ścieków o wydajności ponad 150 000 równoważnika zaludnienia.
7. Zakłady przemysłowe do:

▼B

- a) produkcji masy celulozowo-papierniczej z drewna lub z podobnych materiałów włóknistych;
 - b) produkcji papieru i tektury, o zdolności produkcyjnej ponad 20 ton na dobę.
8. a) Budowa dalekobieżnych linii kolejowych oraz portów lotniczych ⁽¹⁾ z głównym pasem startowym o długości 2 100 m i dłuższym;
- b) budowa dróg samochodowych i autostrad ⁽²⁾;
- c) budowa nowej drogi o czterech i więcej pasmach ruchu lub zmiana linii drogi lub poszerzenie istniejącej drogi o dwóch i mniej pasmach ruchu, tak aby zapewnić cztery lub więcej pasm ruchu, jeżeli ciągła długość odcinka nowej drogi lub zmiany linii drogi lub drogi poszerzanej będzie wynosiła 10 km i więcej.
9. a) Śródlądowe drogi wodne i porty dla śródlądowego ruchu wodnego, które umożliwiają ruch statków o wyporności ponad 1 350 ton;
- b) porty handlowe, pirsy do załadunku i rozładunku połączone z portami lądowymi i zewnętrznymi (z wyjątkiem pirsów promowych), które mogą przyjmować statki o wyporności ponad 1 350 ton.
10. Programy wydobywania wód gruntowych lub programy sztucznego przetaczania wód gruntowych tam, gdzie roczna objętość wydobywanych lub przetaczanych wód jest równoważna lub przekracza 10 milionów metrów sześciennych.
11. a) Prace na rzecz transferu zasobów wodnych pomiędzy zlewniami rzek tam, gdzie celem tego transferu jest zapobieganie ewentualnym niedoborom wody i gdzie objętość transferowanej wody przekracza 100 milionów metrów sześciennych rocznie;
- b) we wszystkich innych przypadkach — prace na rzecz transferu zasobów wodnych pomiędzy zlewniami rzek tam, gdzie przepływ wieloletni w zlewni poboru wody przekracza 2 000 milionów metrów sześciennych rocznie i gdzie objętość przemieszczanej wody przekracza 5 % tego przepływu.
- Z obydwu powyższych przypadków wykluczony jest transfer wody do picia rurociągami.
12. Wydobycie ropy naftowej i gazu ziemnego do celów komercyjnych tam, gdzie wydobywana objętość przekracza 500 ton na dobę w przypadku ropy naftowej i 500 000 metrów sześciennych na dobę w przypadku gazu.
13. Zapory i inne instalacje służące do powstrzymywania lub stałego przechowywania wody tam, gdzie nowa lub dodatkowa objętość wody powstrzymywanej lub przechowywanej przekracza 10 milionów metrów sześciennych.
14. Rurociągi do transportu gazu, ropy naftowej lub chemikaliów o średnicy powyżej 80 mm i długości powyżej 40 km.
15. Instalacje do intensywnej hodowli drobiu i świń o liczbie większej niż:
- a) 40 000 miejsc w przypadku drobiu;

⁽¹⁾ W rozumieniu niniejszej Konwencji „port lotniczy” oznacza port lotniczy, który odpowiada definicji określonej w Konwencji chicagowskiej z 1944 roku powołującej Międzynarodową Organizację Lotnictwa Cywilnego (International Civil Aviation Organization — załącznik 14).

⁽²⁾ W rozumieniu niniejszej Konwencji „autostrada” oznacza drogę samochodową, która odpowiada definicji określonej w Umowie europejskiej o głównych międzynarodowych arteriach komunikacyjnych (European Agreement on Main International Traffic Arteries) z dnia 15 listopada 1975 roku.

▼B

b) 2 000 miejsc do produkcji świń (powyżej 30 kg); lub

c) 750 miejsc dla loch.

16. Kamieniołomy i górnictwo odkrywkowe tam, gdzie powierzchnia miejsca wydobycia przekracza 25 hektarów, lub wydobywanie torfu tam, gdzie powierzchnia miejsca wydobycia przekracza 150 hektarów.

17. Budowa napowietrznych elektrycznych linii energetycznych o napięciu 220 kV i więcej oraz o długości większej niż 15 km.

18. Instalacje do przechowywania ropy naftowej, produktów petrochemicznych lub chemicznych o pojemności 200 000 ton lub więcej.

19. Inne rodzaje działalności:

— zakłady wstępnej obróbki (operacje, takie jak płukanie, bielenie, merceryzacja) lub barwienia włókien albo tekstyliów tam, gdzie wydajność obróbki przekracza 10 ton na dobę,

— zakłady garbowania skór zwierzęcych i innych tam, gdzie wydajność przerobu przekracza 12 ton wykończonego produktu na dobę,

a) rzeźnie o dobowej wydajności tusz powyżej 50 ton na dobę;

b) procesy obróbki i przetwarzania mające na celu wytwarzanie produktów żywnościowych z:

i) surowców zwierzęcych (innych niż mleko) o dobowej wydajności wykończonych produktów większej niż 75 ton;

ii) surowców roślinnych o dobowej wydajności wykończonych produktów większej niż 300 ton (wartość przeciętna w stosunku kwartalnym);

c) oczyszczanie i przetwarzanie mleka, przy ilości uzyskiwanego mleka większej niż 200 ton na dobę (wartość przeciętna w stosunku rocznym),

— instalacje do usuwania lub recyklingu tusz zwierzęcych i odpadów zwierzęcych o wydajności przetwarzania ponad 10 ton na dobę,

— instalacje do powierzchniowego oczyszczania substancji, obiektów lub produktów z wykorzystaniem rozpuszczalników organicznych, w szczególności do wykańczania powierzchniowego, drukowania, powlekania, odtłuszczania, impregnacji wodoodpornej, sortowania według wymiarów, malowania, czyszczenia lub impregnowania, o wydajności przerobowej powyżej 150 kg na godzinę lub powyżej 200 ton rocznie,

— instalacje do produkcji elektrod węglowych (trudno palnego węgla) lub elektrografitu poprzez spopielanie lub grafityzację.

20. Wszelka działalność nieujęta w ustępach 1–19 tam, gdzie w ramach procedur oceny wpływu na środowisko, z mocy krajowego porządku prawnego, przewidziany jest udział społeczeństwa.

▼B

21. Postanowienia artykułu 6 ustęp 1 litera a) niniejszej Konwencji nie stosuje się do żadnego z wyżej wymienionych przedsięwzięć w przypadku podejmowania ich wyłącznie lub głównie w celu badania, opracowania i testowania nowych metod lub produktów przez mniej niż dwa lata, chyba że mogłyby one spowodować znaczny ujemny wpływ na środowisko lub zdrowie.

22. Wszelkie zmiany lub poszerzenie zakresu działalności tam, gdzie takie zmiany lub poszerzenie zakresu spełnia kryteria lub wartości progowe ustanowione w niniejszym załączniku, podlegają postanowieniom artykułu 6 ustęp 1 litera a) niniejszej Konwencji. Wszelkie inne zmiany lub poszerzenie zakresu działalności podlegają postanowieniom artykułu 6 ustęp 1 litera b) Konwencji.

▼ **M1***ZALĄCZNIK IA***ZASADY, O KTÓRYCH MOWA W ART. 6a**

1. Każda ze Stron określa w swoich ramach prawnych zasady skutecznego przekazywania informacji i udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji zgodnie z postanowieniami art. 6a, określające racjonalne ramy czasowe w odpowiedni sposób umożliwiające społeczeństwu wypowiedzenie się w kwestii proponowanych decyzji.
2. Dana Strona może, w odpowiednim przypadku, przewidzieć w swoich ramach prawnych wyjątki od procedury udziału społeczeństwa określone w niniejszym załączniku:
 - a) W przypadku zamierzonego uwolnienia organizmu zmodyfikowanego genetycznie do środowiska w celu innym niż wprowadzenie go do obrotu, jeżeli:
 - (i) uwolnienie takie w porównywalnych warunkach biogeograficznych zostało już zatwierdzone w ramach prawnych tej Strony;

i
 - (ii) zdobyto już wystarczające doświadczenie w odniesieniu do uwalniania danego organizmu zmodyfikowanego genetycznie w porównywalnych ekosystemach.
 - b) W przypadku wprowadzenia organizmu zmodyfikowanego genetycznie do obrotu, jeżeli:
 - (i) zostało ono już zatwierdzone w ramach prawnych tej Strony;

lub
 - (ii) ma to na celu przeprowadzenie badań naukowych lub tworzenie kolekcji kultur.
3. Bez uszczerbku dla właściwego ustawodawstwa dotyczącego poufności zgodnie z postanowieniami art. 4, każda Strona udostępnia społeczeństwu, w sposób odpowiedni, skuteczny i w odpowiednim czasie, streszczenie zgłoszenia dokonanego w celu uzyskania pozwolenia na zamierzone uwolnienie organizmów zmodyfikowanych genetycznie do środowiska oraz wprowadzenie ich do obrotu na terytorium tej Strony, jak również sprawozdanie z oceny, jeżeli jest ono dostępne oraz jeżeli jest to zgodne z krajowymi ramami prawnymi dotyczącymi bezpieczeństwa biologicznego.
4. Następujące informacje nie są w żadnym wypadku uznawane przez Strony za poufne:
 - a) ogólny opis organizmu lub organizmów zmodyfikowanych genetycznie, nazwa i adres ubiegającego się o pozwolenie na zamierzone uwolnienie, planowane zastosowania oraz, w stosownych przypadkach, miejsce uwolnienia;
 - b) metody i plany monitorowania organizmu lub organizmów zmodyfikowanych genetycznie oraz działania w nagłych sytuacjach;
 - c) ocena ryzyka dla środowiska naturalnego.
5. Każda ze Stron zapewnia przejrzystość procedur podejmowania decyzji oraz dostęp społeczeństwa do właściwych informacji dotyczących procedur. Informacje te mogą dotyczyć na przykład:

▼ M1

- (i) charakteru możliwych decyzji;
 - (ii) organu publicznego właściwego do wydania decyzji;
 - (iii) uzgodnień dotyczących udziału społeczeństwa określonych w pkt 1;
 - (iv) wskazania organu publicznego, który może dostarczyć właściwych informacji;
 - (v) wskazania organu publicznego, któremu można zgłaszać uwagi, oraz określenia terminu ich przekazywania.
6. Przepisy przyjęte na podstawie pkt 1 pozwalają członkom społeczeństwa na dostarczanie, we wszelki właściwy sposób, wszelkich uwag, informacji, analiz lub opinii, które uznają oni za stosowne w przypadku proponowanego zamierzonego uwolnienia oraz wprowadzenia do obrotu.
7. Każda ze Stron dokłada wszelkich starań w celu zapewnienia, że podczas podejmowania decyzji w sprawie zamierzonego uwolnienia organizmów zmodyfikowanych genetycznie do środowiska i wprowadzenia ich do obrotu poświęca się należyłą uwagę wynikowi procedury udziału społeczeństwa zorganizowanej na podstawie pkt 1.
8. Strony zapewniają, że po podjęciu przez organ publiczny decyzji podlegającej postanowieniom niniejszego załącznika, jej tekst oraz powody i uzasadnienie będą dostępne publicznie.



ZAŁĄCZNIK II

ARBITRAŻ

1. W przypadku poddania sporu arbitrażowi, stosownie do artykułu 16 ustęp 2 niniejszej Konwencji, strona lub strony zawiadamiają sekretariat o przedmiocie arbitrażu, wskazując w szczególności artykuły niniejszej Konwencji, których interpretacja lub zastosowanie jest przedmiotem sporu. Sekretariat przekazuje otrzymaną informację wszystkim Stronom niniejszej Konwencji.

2. Trybunał arbitrażowy składa się z trzech członków. Zarówno strona lub strony skarżące, jak i inna strona lub strony w sporze, wyznaczają po jednym arbitrze. Dwóch wyznaczonych w ten sposób arbitrów mianuje wspólnie trzeciego arbitra, który jest przewodniczącym trybunału arbitrażowego. Przewodniczący trybunału arbitrażowego nie może być obywatelem strony biorącej udział w sporze, ani jego miejsce stałego pobytu nie może znajdować się na terytorium żadnej z tych stron, nie może być związany w żadnym charakterze z przedmiotem sporu.

3. Jeżeli przewodniczący trybunału arbitrażowego nie został wyznaczony w ciągu dwóch miesięcy od wyznaczenia drugiego arbitra, Sekretarz Wykonawczy Europejskiej Komisji Gospodarczej, na prośbę jednej ze stron sporu, mianuje przewodniczącego w ciągu następnych dwóch miesięcy.

4. Jeżeli jedna ze stron w sporze nie wyznaczy arbitra w ciągu dwóch miesięcy od przyjęcia zawiadomienia, druga strona może poinformować o tym Sekretarza Wykonawczego Europejskiej Komisji Gospodarczej, który wyznaczy przewodniczącego trybunału arbitrażowego w ciągu następnych dwóch miesięcy. Po nominacji przewodniczącego trybunału arbitrażowego poprosi stronę, która nie wyznaczyła arbitra, o zrobienie tego w ciągu dwóch miesięcy. Po tym okresie poinformuje on o braku arbitra Sekretarza Wykonawczego Europejskiej Komisji Gospodarczej, który dokona tej nominacji w ciągu następnych dwóch miesięcy.

5. Trybunał arbitrażowy wydaje decyzje zgodnie z międzynarodowym prawem oraz w zgodzie z postanowieniami niniejszej Konwencji.

6. Każdy trybunał arbitrażowy ustanowiony na mocy niniejszych postanowień przyjmuje własne przepisy proceduralne.

7. Decyzje trybunału arbitrażowego, dotyczące zarówno spraw proceduralnych, jak i przedmiotu sporu, są podejmowane większością głosów jego członków.

8. Trybunał może zastosować wszelkie odpowiednie środki dla ustalenia faktów.

9. Strony sporu ułatwiają pracę trybunału arbitrażowego oraz, wykorzystując wszelkie środki znajdujące się w ich dyspozycji, w szczególności:

- a) dostarczają wszelkich stosownych dokumentów, wymagań i informacji; oraz
- b) umożliwiają mu, jeśli to będzie konieczne, powoływanie świadków lub ekspertów oraz uzyskiwanie ich zeznań.

10. Strony i arbitrzy są zobowiązani przestrzegać poufności każdej informacji, którą otrzymają poufnie w czasie postępowania przed trybunałem arbitrażowym.

▼B

11. Trybunał arbitrażowy może, na żądanie jednej ze stron, zalecić przejściowe środki ochrony.

12. Jeżeli jedna ze stron w sporze nie zjawi się przed trybunałem arbitrażowym lub nie zdoła obronić swoich wniosków, druga strona może zażądać, aby trybunał arbitrażowy kontynuował postępowanie i wydał decyzję końcową. Nieobecność strony lub niepowodzenie strony w obronie swoich wniosków nie stanowi przeszkody dla postępowania.

13. Trybunał arbitrażowy może wysłuchać skarg i uznać skargi przeciwne powstające bezpośrednio z przedmiotu sporu.

14. Wydatki trybunału arbitrażowego, włącznie z wynagrodzeniem jego członków, ponoszą strony sporu w równych częściach, jeżeli trybunał nie określi tego inaczej z powodu szczególnych okoliczności sprawy. Trybunał prowadzi zapisy wszystkich wydatków i sporządza dla stron na ten temat końcowe oświadczenie w tej sprawie.

15. Każda ze Stron niniejszej Konwencji, która ma interes prawny w odniesieniu do przedmiotu sporu i której może dotyczyć decyzja w sprawie rozstrzygnięcia sporu, może za zgodą trybunału interweniować w czasie postępowania.

16. Trybunał arbitrażowy wydaje orzeczenie w ciągu pięciu miesięcy od daty jego powołania, jeżeli nie uzna za konieczne przedłużenia terminu na okres nieprzekraczający pięciu miesięcy.

17. Orzeczenie trybunału arbitrażowego jest uzasadniane. Orzeczenie to jest ostateczne i wiążące dla wszystkich stron sporu. Trybunał arbitrażowy przekazuje orzeczenie stronom sporu oraz sekretariatowi.

Sekretariat przekaze otrzymaną informację wszystkim Stronom niniejszej Konwencji.

18. Każdy spór, który może powstać pomiędzy Umawiającymi się Stronami, dotyczący interpretacji lub wykonania orzeczenia końcowego, może być przedłożony przez każdą Umawiającą się Stronę trybunałowi arbitrażowemu, który wydał decyzję, lub, jeżeli ten ostatni nie jest osiągalny, innemu trybunałowi utworzonemu w tym celu w sposób, w jaki został powołany pierwszy.